

Organizace státního zastupitelství

Organizace justice

JUDr. Ing. Radovan Dávid

Státní zastupitelství

- Orgán zastupující veřejnou žalobu
 - Vazba na trestní řízení
- Zakotven v čl. 80 Ústavy ČR
- Základním pramenem je zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
- Dle § 1 ZSZ je státní zastupitelství soustava úřadů státu, určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu

Působnost státního zastupitelství

- Dle § 4 ZSZ:
 - je orgánem veřejné žaloby v trestním řízení a plní další úkoly vyplývající z trestního řádu,
 - vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná nebo ústavní výchova, a v jiných místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda,
 - působí v jiném než trestním řízení,
 - vykonává další úkoly, stanoví-li tak zvláštní zákon.

Historie státního zastupitelství

- Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví vymezil orgány prokuratury
- V čele stál ministr spravedlnosti, od roku 1952 pak generální prokurátor
- Prokuratura formálně nehájila veřejný zájem, nýbrž vykonávala dohled nad prováděním a zachováváním zákonů a jiných právních předpisů
 - Jednalo se o ochranu socialistické zákonnosti

Státní zastupitelství

- Soustava státních zastupitelství byla předpokládána také Ústavou ČSSR (ČSFR) novelizovanou po roce 1989
- Dle čl. 109 Ústavy vykonávala působnost státního zastupitelství dočasně prokuratura
- Státní zastupitelství vznikají ke dni 1. 1. 1994

Soustava státního zastupitelství

- Je tvořena Nejvyšším státním zastupitelstvím, vrchními krajskými zastupitelstvími, krajskými státními zastupitelstvími a okresními státními zastupitelstvím
- Na území hl. města Prahy Městské státní zastupitelství a obvodní státní zastupitelství
- Na území města Brna Městské státní zastupitelství
- V době branné pohotovosti státu také vyšší a nižší polní státní zastupitelství

Soustava státního zastupitelství

- Sídla a obvody působnosti státních zastupitelství se shodují se sídly a obvody soudů

Správa státního zastupitelství

- Ústředním orgánem správy je ministerstvo spravedlnosti
- Orgány správy státního zastupitelství jsou vedoucí státní zástupci a jejich náměstci
- V čele státního zastupitelství je vedoucí státní zástupce
 - Každého zastupuje jeden nebo více náměstků

Vedoucí státní zástupce

- nejvyšší státní zástupce, který stojí v čele Nejvyššího státního zastupitelství,
- vrchní státní zástupci, kteří stojí v čele vrchních státních zastupitelství,
- krajsí státní zástupci, kteří stojí v čele krajských státních zastupitelství, a městský státní zástupce, který stojí v čele Městského státního zastupitelství v Praze,
- okresní státní zástupci, kteří stojí v čele okresních státních zastupitelství, obvodní státní zástupci, kteří stojí v čele obvodních státních zastupitelství v Praze, a městský státní zástupce, který stojí v čele Městského státního zastupitelství v Brně,

Vedoucí státní zástupce

- Nejvyššího státního zástupce jmenuje vláda na návrh ministra spravedlnosti.
 - Vláda může na návrh ministra spravedlnosti nejvyššího státního zástupce z funkce odvolat.
 - Náměstky nejvyššího státního zástupce jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti na návrh nejvyššího státního zástupce.
- Vrchní státní zástupce jmenuje ministr spravedlnosti na návrh nejvyššího státního zástupce.
- Krajské státní zástupce jmenuje ministr spravedlnosti na návrh vrchního státního zástupce, který stojí v čele vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu má být krajský státní zástupce jmenován.
- Okresní státní zástupce jmenuje ministr spravedlnosti na návrh krajského státního zástupce, který stojí v čele krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu má být okresní státní zástupce jmenován.

Vedoucí státní zástupce

- Ministr spravedlnosti může vrchního státního zástupce, krajského státního zástupce a okresního státního zástupce z této funkce odvolat, pokud závažným způsobem poruší povinnosti vyplývající z výkonu funkce vedoucího státního zástupce
- Ministr spravedlnosti může jmenovat nebo odvolat krajského nebo okresního státního zástupce též na návrh nejvyššího státního zástupce
- Náměstky vrchních státních zástupců, krajských státních zástupců a okresních státních zástupců jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti na návrh vedoucího státního zástupce, o jehož náměstka se jedná

Oprávnění Nejvyššího státního zástupce

- Ke sjednocení a usměrnění postupu státních zástupců při výkonu působnosti státního zastupitelství nebo k zajištění jednotné vnitřní organizace státního zastupitelství a jednotného výkonu spisové služby může nejvyšší státní zástupce vydávat pokyny obecné povahy
- Nejvyšší státní zástupce může vydávat pro státní zastupitelství stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství.
- Nejvyšší státní zástupce může nařídit, aby Nejvyšší státní zastupitelství nebo jím pověřené státní zastupitelství provedlo kontrolu skončených věcí, v nichž bylo příslušné státní zastupitelství činné, a uložilo v případě pochybení opatření k nápravě.
- Nejvyšší státní zástupce vyrozumí Veřejného ochránce práv o způsobu vyřízení jeho návrhu na podání žaloby k ochraně veřejného zájmu.
- Nejvyšší státní zástupce nejpozději do poloviny kalendářního roku předkládá prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě zprávu o činnosti státního zastupitelství za uplynulý kalendářní rok.

Soustava státního zastupitelství

- Nejvyšší státní zástupce je nadřízen vrchním státním zástupcům
- Vrchní státní zástupce je nadřízen krajským státním zástupcům v jeho obvodu
- Krajský státní zástupce je nadřízen okresním státním zástupcům v jeho obvodu
- Vedoucí státní zástupce je nadřízen státním zástupcům, kteří působí u státního zastupitelství, v jehož čele vedoucí stojí

Vztahy uvnitř soustavy státního zastupitelství

- Spory o příslušnost mezi státními zastupitelstvími rozhoduje státní zastupitelství, které je vůči těmto státním zastupitelstvím nejbliže vyšší
- Nejbliže vyšší státní zastupitelství rozhoduje o odnětí a přikázání věci jinému nižšímu státnímu zastupitelství, jestliže vedoucí státní zástupce dotčeného nižšího státního zastupitelství je podle předpisů upravujících řízení vyloučen z projednávání věci
- Nejbliže vyšší státní zastupitelství rozhoduje o opravných prostředcích podaných proti rozhodnutí nejbliže nižšího státního zastupitelství v jeho obvodu

Vztahy uvnitř soustavy státního zastupitelství

- Dohled je výkonem oprávnění stanovených k zajištění řídicích a kontrolních vztahů mezi různými stupni státních zastupitelství a uvnitř jednotlivých státních zastupitelství při výkonu působnosti státního zastupitelství
- Nejblíže vyšší státní zastupitelství je oprávněno vykonávat dohled nad postupem nejblíže nižších státních zastupitelství ve svém obvodu při vyřizování věcí v jejich příslušnosti a dávat jim k jejich postupu písemné pokyny
- Nejblíže nižší státní zastupitelství je povinno řídit se písemnými pokyny

Vztahy uvnitř soustavy státního zastupitelství

- Vedoucí státní zástupce je oprávněn vykonávat dohled nad postupem státních zástupců a vyšších úředníků působících u státního zastupitelství, v jehož čele stojí, a dávat jim pokyny k postupu při vyřizování věcí v příslušnosti tohoto státního zastupitelství
- Státní zástupci jsou povinni řídit se pokyny vedoucího státního zástupce nebo jím pověřeného státního zástupce

Předpoklady pro jmenování státního zástupce

- Státním zástupcem může být jmenován
 - státní občan České republiky,
 - který je způsobilý k právním úkonům,
 - bezúhonný,
 - ke dni jmenování dosáhl věku nejméně 25 let, získal vysokoškolské vzdělání studiem magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice,
 - úspěšně složil závěrečnou zkoušku,
 - jeho morální vlastnosti dávají záruku, že bude funkci řádně zastávat,
 - a souhlasí se svým jmenováním do funkce státního zástupce a s přidělením k určitému státnímu zastupitelství.

Jmenování státního zástupce

- Funkce státního zástupce vzniká jmenováním
- Státního zástupce jmenuje na návrh nejvyššího státního zástupce ministr spravedlnosti na dobu časově neomezenou
- Státní zástupce skládá po svém jmenování do rukou ministra spravedlnosti slib
- Pracovní poměr státního zástupce se zakládá k České republice jmenováním do funkce státního zástupce a vzniká po složení slibu

Přidělení k výkonu funkce a jeho změny

- Státního zástupce přidělí k výkonu funkce k určitému státnímu zastupitelství ministr spravedlnosti na základě jeho předchozího souhlasu
- Ministr spravedlnosti může státního zástupce přeložit s jeho souhlasem nebo na jeho žádost k jinému státnímu zastupitelství téhož nebo vyššího stupně; nestanoví-li zákon jinak, ke státnímu zastupitelství nižšího stupně může ministr spravedlnosti přeložit státního zástupce jen na jeho žádost
- Ministr spravedlnosti může po vyjádření vedoucího státního zástupce státního zastupitelství, k němuž je státní zástupce přidělen, přeložit státního zástupce i bez jeho souhlasu nebo žádosti k jinému státnímu zastupitelství, dojde-li zákonem ke změně v organizaci státního zastupitelství nebo změně obvodů státních zastupitelství.

Přidělení k výkonu funkce a jeho změny

- Státní zástupce může být v zájmu řádného zajištění úkolů státního zastupitelství se svým souhlasem dočasně přidělen k výkonu funkce státního zástupce k jinému státnímu zastupitelství na dobu nejdéle 3 let nebo k jinému orgánu nebo organizaci na dobu nejdéle jednoho roku, anebo k jinému orgánu nebo organizaci se sídlem mimo území České republiky na dobu nejdéle 3 let
- Státní zástupce může být se svým souhlasem v zájmu využití zkušeností dočasně přidělen k ministerstvu nebo k Justiční akademii na dobu nejdéle jednoho roku

Pracovní pohotovost

- K plnění úkolů, k nimž je státní zastupitelství podle zákona příslušné, jestliže jejich provedení nesnese odkladu, může vedoucí státní zástupce nařídit státnímu zástupci pracovní pohotovost na pracovišti, v místě jeho bydliště nebo na jiném vhodném místě
- Pracovní pohotovost na pracovišti může být státnímu zástupci nařízena v rozsahu nejvýše 400 hodin ročně
- Při nařizování pracovní pohotovosti vedoucí státní zástupce dbá na rovnoměrné zatížení všech státních zástupců.

Zánik funkce státního zástupce

- Funkce státního zástupce zaniká dnem
 - ve kterém měl státní zástupce složit slib, pokud složení slibu odepřel nebo jej složil s výhradou,
 - ve kterém po svém jmenování státní zástupce dodatečně odvolal souhlas s prvním přidělením, pokud ho nelze s jeho souhlasem přidělit k jinému státnímu zastupitelství,
 - k němuž státní zástupce pozbyl státní občanství České republiky,
 - k němuž byl státní zástupce jmenován soudcem, zvolen poslancem nebo senátorem Parlamentu České republiky anebo členem zastupitelstva územního samosprávného celku,
 - k němuž státnímu zástupci vznikla funkce ve veřejné správě,
 - 31. prosince kalendářního roku, v němž státní zástupce dosáhne věku 70 let,
 - úmrtí státního zástupce nebo dnem právní moci rozhodnutí o jeho prohlášení za mrtvého.

Zánik funkce státního zástupce

- Funkce státního zástupce dále zaniká dnem právní moci rozhodnutí
 - kterým byl státní zástupce zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo kterým byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena,
 - kterým byl státní zástupce odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný z nedbalosti,
 - kterým bylo zjištěno, že státní zástupce je z důvodu uvedeného v § 26 nezpůsobilý k výkonu funkce státního zástupce (zdravotní stav nebo spáchání trestného činu),
 - o uložení kárného opatření odvolání z funkce státního zástupce.

Dočasné zproštění výkonu funkce

- Ministr spravedlnosti dočasně zprostí výkonu funkce státního zástupce, byl-li dočasně přidělen k ministerstvu nebo Justiční akademii podle § 19a odst. 1, a to na dobu tohoto dočasného přidělení.
- Ministr spravedlnosti může dočasně zprostit výkonu funkce státního zástupce,
 - který je trestně stíhán, a to do pravomocného skončení trestního stíhání,
 - je-li kárně stíhán pro takové kárné provinění, pro které je možno uložit kárné opatření odvolání z funkce, a to na dobu do skončení kárného řízení,
 - bylo-li z důvodu uvedeného v § 26 zahájeno řízení o jeho nezpůsobilosti vykonávat funkci státního zástupce, a to na dobu do pravomocného skončení tohoto řízení.

Kárná odpovědnost státních zástupců

- Státní zástupce je odpovědný za kárné provinění
- Kárným proviněním je zaviněné porušení povinností státního zástupce, zaviněné chování nebo jednání státního zástupce, jímž ohrožuje důvěru v činnost státního zastupitelství nebo v odbornost jeho postupu anebo snižuje vážnost a důstojnost funkce státního zástupce.

Kárná odpovědnost státních zástupců

- Za kárné provinění lze státnímu zástupci uložit podle závažnosti kárného provinění některé z těchto kárných opatření:
 - důtku,
 - snížení platu až o 30 % na dobu nejdéle 1 roku a při opětovném kárném provinění, jehož se státní zástupce dopustil v době před zahlazením kárného postihu, na dobu nejdéle 2 let,
 - odvolání z funkce.
- Drobné nedostatky a poklesky může vedoucí státní zástupce státnímu zástupci písemně vytknout, aniž by podal návrh na zahájení kárného řízení.

Řízení ve věcech kárné odpovědnosti

- Upraveno zákonem č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů
- Návrh na zahájení kárného řízení o kárné odpovědnosti státního zástupce je oprávněn podat
 - ministr spravedlnosti a nejvyšší státní zástupce proti kterémukoliv státnímu zástupci,
 - vrchní státní zástupce proti státnímu zástupci příslušného vrchního státního zastupitelství, proti státnímu zástupci krajského státního zastupitelství a státnímu zástupci okresního státního zastupitelství v jeho obvodu,
 - krajský státní zástupce proti státnímu zástupci příslušného krajského státního zastupitelství a státnímu zástupci okresního státního zastupitelství v jeho obvodu,
 - okresní státní zástupce proti státnímu zástupci příslušného okresního státního zastupitelství.